NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI. LKI.411.002.01.2019

Pani Beata Kobiałka
p.o. Dyrektor Muzeum
Historyczno-Archeologicznego
w Ostrowcu Świętokrzyskim, Sudół 135a

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

K/19/002 – Ochrona zabytków archeologicznych pozyskanych przez Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach
al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce
T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05
lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim, Sudół 135a (dalej: Muzeum).

Kierownik jednostki kontrolowanej

W okresie objętym kontrolą stanowisko kierownika jednostki kontrolowanej zajmowali:

- Włodzimierz Szczałuba, Dyrektor Muzeum od 27 listopada 2013 r. do 9 maja 2018 r.;
- Kamil Kaptur, p.o. Dyrektor Muzeum od 10 maja 2018 r. do 19 czerwca 2018 r.;
- Ewa Działowska, p.o. Dyrektor Muzeum od 20 czerwca 2018 r. do 19 czerwca 2019 r.;
- Beata Kobiałka, p.o. Dyrektor Muzeum od 21 czerwca 2019 r.

(akta kontroli str.3-10, 628-629)

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Pozyskiwanie i ewidencjonowanie zabytków archeologicznych.
2. Działania podejmowane przez Muzeum w celu zapewnienia bezpieczeństwa zabytkom archeologicznym.
3. Realizacja wniosków i zaleceń sformułowanych po kontrolach przeprowadzonych w Muzeum przez NIK, właściwe organy ds. ochrony zabytków oraz przez inne uprawnione organy i inspekcje.

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2017 r. do czasu zakończenia czynności kontrolnych. Badaniami kontrolnymi objęte zostały również zdarzenia i dokumenty sprzed 1 stycznia 2017 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[1].

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach

Kontrolerzy

1. Mirosław Woźniak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/32/2019 z 27 marca 2019 r.
2. Zbigniew Majewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/30/2019 z 19 marca 2019 r.

(akta kontroli str. 1-2, 16-17)

[1] Dz. U. z 2019 r. poz. 489; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna[2] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba kontroli ocenia negatywnie działalność Muzeum w zakresie objętym kontrolą.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadniają stwierdzone nieprawidłowości w funkcjonowaniu Muzeum, polegające na:

– niezrealizowaniu trzech wniosków z kontroli NIK przeprowadzonej w 2017 r.[3], dotyczących: opracowania instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, sporządzenia planu ewakuacji zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, rzetelnego sporządzania sprawozdań K-02 z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej (dalej: Sprawozdanie K-02), w zakresie danych dotyczących stanu znajdujących się w depozycie Muzeum zabytków archeologicznych, będących własnością Skarbu Państwa oraz zrealizowaniu jednego wniosku w niepełnym zakresie, dotyczącego opracowania instrukcji regulującej w sposób przejrzysty tryb i procedurę przyjmowania i ewidencjonowania zabytków archeologicznych oraz rzetelnego ich ewidencjonowania w *Księdze depozytów* Muzeum;

– nierzetelnym prowadzeniu *Księgi depozytów*, w której nie zaewidencjonowano zabytków archeologicznych przekazanych w depozyt Muzeum, w tym: 88 zabytków wypożyczonych z innych muzeów, 52 zabytków spośród 307 objętych badaniem (17%) oraz zabytków wykazanych w czterech decyzjach (516 pozycji) Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach (ŚWKZ);

– nieprawidłowym dokonywaniu zapisów w *Księdze ruchu muzealiów*, w której obok zabytków wypożyczonych przez Muzeum na zewnątrz ewidencjonowano również zabytki przyjęte w depozyt;

– nierzetelnym wykazywaniu danych w sprawozdaniach K-02 w zakresie liczby zabytków archeologicznych będących w depozycie Muzeum, co było skutkiem nieprawidłowości związanych z błędami w ewidencjonowaniu tych zabytków w *Księdze depozytów*.

Przyjęte procedury w zakresie ewidencjonowania zabytków archeologicznych, w tym przyjętych w depozyt, wymagają uzupełnienia i doprecyzowania zapisów, w szczególności w zakresie systemu obiegu dokumentów.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości świadczą o niezapewnieniu przez Dyrektora Muzeum funkcjonowania w pełni skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w obszarze dotyczącym wykonywania zadań związanych z ochroną zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych oraz opieką nad tymi zabytkami. Stosownie do art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych[4], zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej należy do obowiązków Dyrektora Muzeum.

---

[2] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[3] R/16/004.

[4] Dz. U. z 2019 r. poz. 869.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[5] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Pozyskiwanie i ewidencjonowanie zabytków archeologicznych

Opis stanu faktycznego

1.1. Zarządzeniem nr 6/2017 z dnia 8 maja 2017 r. Dyrektor Muzeum Włodzimierz Szczałuba wprowadził *Instrukcję Pozyskiwania Eksponatów do Zbiorów Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim* (dalej: *Instrukcja*). W Instrukcji określono:

- źródła pozyskiwania obiektów do zbiorów;
- ogólne zasady przyjmowania darów i dokonywania zakupów;
- procedurę przekazania daru do zbiorów Muzeum;
- procedurę zakupu obiektów do Muzeum;
- procedurę przejęcia zabytków archeologicznych z badań;
- procedurę pozyskiwania obiektów pochodzących z badań własnych;
- sposób przyjęcia zabytków-znalezisk od przypadkowych znalazców;
- sposób ewidencjonowania obiektów podarowanych i zakupionych do Muzeum oraz przekazanych przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

1.1.1. W procedurze dotyczącej przyjęcia zabytków archeologicznych z badań zapisano:

1) Muzeum otrzymuje od podmiotu wniosek z prośbą o deklarację gotowości przyjęcia zabytków do zbiorów.

2) Muzeum wydaje deklarację o gotowości przyjęcia zabytków do zbiorów pod odpowiednimi warunkami, zależnymi od charakteru zbiorów.

3) Podmiot przekazujący informuje Muzeum o gotowości przekazania zabytków i przedstawia decyzję wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie badań, w której Muzeum wskazano, jako miejsce przekazania pozyskanych obiektów.

4) Muzeum weryfikuje spełnienie warunków zawartych w wydanej deklaracji gotowości przyjęcia zabytków do zbiorów oraz zgodność przekazywanych materiałów z inwentarzami zawartymi w dokumentacji. Jeśli wszystkie formalności zostały spełnione przez podmiot przekazujący, Muzeum przejmuje zabytki protokołem zdawczo-odbiorczym wraz z kopią decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5) Muzeum występuje do wojewódzkiego konserwatora zabytków o przekazanie przejętych zabytków w depozyt.

6) Po otrzymaniu decyzji konserwatorskiej Muzeum ewidencjonuje zabytki w księdze depozytów.

7) *Muzeum może wystąpić o przekazanie zabytków na własność.*

1.1.2. W procedurze dotyczącej pozyskiwania obiektów z badań własnych zapisano:

1) Badaniami archeologicznymi własnymi są wszelkie prace terenowe – wykopaliskowe, powierzchniowe, inwentaryzacyjne prowadzone przez Muzeum.

2) Muzeum deklaruje przyjęcie zabytków podczas wnioskowania o wydanie pozwolenia na wykonanie badań archeologicznych.

3) Wojewódzki Konserwator Zabytków może (ale nie musi) wskazać w decyzji zezwalającej na badania, jako miejsce zdeponowania zabytków Muzeum.

[5] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

4) Po zakończeniu badań Muzeum informuje o tym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, przekazując wstępne sprawozdanie z badań (z wykazem pozyskanych zabytków) i prośbę o przekazanie ich w depozyt.
5) *Wojewódzki Konserwator Zabytków wydaje decyzję o przekazaniu zabytków z danych badań w depozyt.*
6) Muzeum ewidencjonuje zabytki w księdze depozytów.
7) *Muzeum może wystąpić o przekazanie zabytków na własność*.

Z powyższą *Instrukcją* zapoznanych zostało sześciu pracowników odpowiedzialnych za ewidencjonowanie i ochronę zabytków w poszczególnych działach Muzeum, w tym główny inwentaryzator oraz dwóch archeologów.

(akta kontroli str. 11-15)

NIK sformułowała w 2017 r. wniosek pokontrolny[6] o potrzebie opracowania wewnętrznych regulacji w ww. zakresie.
Pomimo że Dyrektor Muzeum wydał zarządzenie o wprowadzeniu ww. procedur to – zdaniem NIK – określały one w sposób ogólnikowy zasady postępowania i odpowiedzialności właściwych komórek organizacyjnych oraz pracowników, w przypadku przyjmowania przez Muzeum zabytków archeologicznych, zarówno w formie depozytu, jak i do inwentarza (na własność Muzeum).
Procedury te nie były powiązane z zakresami obowiązków i odpowiedzialności służbowej pracowników zatrudnionych w Muzeum odpowiedzialnych za ewidencjonowanie zabytków, tj. archeologów oraz głównego inwentaryzatora.

(akta kontroli str. 611-618)

P.o. Dyrektor Muzeum Ewa Działowska podzieliła powyższe stanowisko NIK i wyjaśniła: *W związku z potrzebą doprecyzowania zapisów zawartych w Instrukcji pozyskiwania eksponatów do zbiorów Muzeum (wprowadzonej zarządzeniem dyrektora nr 6/2017 z dnia 8 maja 2017 r.) wyjaśniam, że w celu realizacji powyższego skierowałam pracowników Działu Archeologicznego na szkolenie organizowane przez Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów pt. „Ewidencja zbiorów archeologicznych". Szkolenie odbędzie się w dniu 12 czerwca 2019 r.*

(akta kontroli str. 605)

1.2. W kontrolowanym okresie do Muzeum zwróciło się 10 wnioskodawców (w tym: dziewięciu archeologów prowadzących badania archeologiczne i jeden inwestor) o wyrażenie zgody na przyjęcie do zbiorów Muzeum zabytków archeologicznych, które mogą zostać odkryte w trakcie planowanych prac archeologicznych.
Wnioskodawcy złożyli łącznie 74 wnioski o przyjęcie zabytków, które zostały pozytywnie rozpatrzone przez Muzeum pod warunkami: przekazania znalezisk odpowiednio przygotowanych (umytych, oznakowanych wraz z pełnym inwentarzem oraz inwentarzem zabytków wydzielonych), przekazania materiałów w odpowiednich opakowaniach tekturowych lub z tworzywa sztucznego, wykonania zabezpieczenia zabytków wymagających szybkiej interwencji konserwatorskiej (w uzgodnieniu z Muzeum) oraz przekazania kopii dokumentacji badawczej.
Ponadto Muzeum zobowiązało wnioskodawców do poinformowania pisemnym oświadczeniem w przypadku niepozyskania zabytków w wyniku prowadzonych badań archeologicznych. W pismach informujących wnioskodawców o wyrażeniu zgody na przyjęcie odkrytych zabytków Muzeum nie zawarło informacji, że ich przyjęcie może nastąpić po uprzednim wydaniu decyzji przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków o przekazaniu zabytków w depozyt do

[6] W wystąpieniu pokontrolnym z 20 kwietnia 2017 r. (znak: LKI.411.003.02.2016).

Muzeum oraz informacji, że przekazanie nastąpi na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego.

(akta kontroli str. 18-169)

Do dnia kontroli NIK (tj. do 2 kwietnia 2019 r.) do Muzeum wpłynęły 33 pisemne oświadczenia od podmiotów, którym Muzeum udzieliło promesy wyrażając zgodę na przyjęcie zabytków archeologicznych, że w trakcie przeprowadzonych przez te podmioty badań nie odkryto zabytków archeologicznych.

(akta kontroli str. 170-202)

1.3. Według danych zawartych w Dziale 2. *Zbiory muzealne, okazy żywe* w kolumnie nr 3 *Archeologia*, zarówno w wierszu nr 3 (*liczba pozycji inwentarzowych*) i w wierszu nr 4 (*liczba w sztukach*) sprawozdań K-02 sporządzonych według stanu na koniec 2017 r. i 2018 r., Muzeum posiadało w depozycie 12 152 zabytki archeologiczne.

(akta kontroli str. 203-235)

1.4. Oględziny księgi depozytów i księgi ruchu muzealiów wykazały, że:

1.4.1. *Księga depozytów* zawierała 200 ponumerowanych kart (każda karta składała się z dwóch stron), z możliwością dokonania 10 wpisów na jednej karcie. Zawierała wpisy od nr 1 do nr 1094.

Od pozycji 44 do pozycji 1059 (łącznie w 1016 pozycjach) wpisane były zabytki archeologiczne przekazane do Muzeum w depozyt na podstawie decyzji ŚWKZ nr 2592/2016 z dnia 22 grudnia 2016 r. Zabytki te zostały wpisane do księgi depozytów w szczegółowości zawartej w czterech załącznikach do ww. decyzji. W księdze nie dokonano podsumowania łącznej liczby zabytków wydzielonych oraz ilości zabytków masowych wynikającej z powyższej decyzji, co uniemożliwiało ich porównanie z ilością tych zabytków wykazaną w sprawozdaniu K-02.

Anulowane wpisy (w pozycjach od nr 1060 do nr 1064) zawierały dane o pięciu zabytkach przyjętych do Muzeum w depozyt, których właścicielem jest Muzeum Narodowe w Kielcach. Termin zwrotu tych zabytków upłynie 8 listopada 2019 r. (szczegółowy wykaz zabytków stanowi załącznik nr 1 do protokołu oględzin).

Księga depozytów nie zawierała (według stanu na 24 maja 2019 r.) wpisów o zabytkach archeologicznych wykazanych ogółem w 516 pozycjach i przekazanych w depozyt Muzeum na podstawie: decyzji nr 2/2019.C z dnia 26 marca 2019 r. kierownika Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Sandomierzu oraz decyzji ŚWKZ nr: 3329/2019 i 3330/2019 z dnia 17 kwietnia 2019 r., nr 3334/2019 z dnia 18 kwietnia 2019 r.

(akta kontroli str. 236-237, 496-603)

1.4.2. *Księga ruchu muzealiów* miała 401 ponumerowanych kart (stron) z możliwością dokonania 10 wpisów na jednej karcie. Zawierała wpisy od nr 398/07 do nr 21/2018.
Od pozycji 248/2013 do pozycji 252/2013 wpisanych było pięć zabytków wypożyczonych w dniu 5 września 2013 r. od Muzeum Narodowego w Kielcach (zabytki przyjęte w depozyt), z terminem zwrotu do 8 listopada 2019 r. (załącznik nr 1 do protokołu oględzin).
Od pozycji 5/2017 do pozycji 26/2017 wpisane były 22 zabytki wypożyczone (przyjęte w depozyt) w dniu 16 listopada 2017 r. od Muzeum Narodowego w Kielcach i zwrócone 1 lutego 2018 r. (załącznik nr 2 do protokołu oględzin);
Od pozycji 27/2017 do pozycji 87/2017 wpisane było 61 zabytków wypożyczonych w dniu 20 listopada 2017 r. od Muzeum Lubelskiego w Lublinie (przyjęte w depozyt) i zwróconych 2 lutego 2018 r. (załącznik nr 2 do protokołu oględzin).

Zapisy w obu ww. księgach dokonywane były w formie odręcznej. Karty (strony) ksiąg były przesznurowane, a ich liczba była potwierdzona podpisem dyrektora Muzeum.

(akta kontroli str. 236-239)

1.5. Muzeum wykorzystywało jedno pomieszczenie magazynowe, w którym przechowywano muzealia archeologiczne (tj. zabytki stanowiące własność Muzeum) oraz zabytki archeologiczne przyjęte w depozyt Muzeum. Zabytki składowane były na oznakowanych regałach w opakowaniach, tj. w papierowych kartonach lub plastikowych pojemnikach. Opakowania posiadały papierową metryczkę zawierającą m.in. informacje o: nazwie miejscowości, stanowisku archeologicznym, ewidencyjnym numerze AZP[7]. Część opakowań oznaczona była numerem inwentarzowym (według dokumentacji archeologicznej z badań) oraz rokiem, w którym badania prowadzono.

Do szczegółowych oględzin wytypowano (według osądu kontrolerów) 60 pozycji[8] (opakowań) obejmujących 307 zabytków archeologicznych, w tym 30 zabytków będących własnością Muzeum (muzealia) oraz 277 zabytków przyjętych przez Muzeum w depozyt.
W wyniku oględzin ustalono, że:

- zabytki masowe znajdujące się w opakowaniach (w papierowych kartonach lub plastikowych pojemnikach) były dodatkowo umieszczone w woreczkach foliowych. W każdym z woreczków znajdowała się osobna metryczka, zawierająca informacje o: miejscu odkrycia zabytku, numerze inwentarzowym, nazwie zabytku, liczbie i rodzaju elementów składających się na zabytek. Część metryk zawierała dodatkowo datę odkrycia zabytku oraz nazwisko osoby wypełniającej metryczkę;
- wszystkie 30 zabytków będących własnością Muzeum (muzealia) wpisano do księgi inwentarzowej;
- 225 zabytków przyjętych w depozyt (tj. 81% z 277 objętych badaniem) przechowywanych w 11 opakowaniach (tj. 37% spośród 30 opakowań zawierających depozyty objęte badaniem) wpisano do księgi depozytów;
- zabytki wydzielone opatrzono oznakowaniem.

(akta kontroli str.515-525)

1.6. Pismem z dnia 6 grudnia 2017 r.[9] ŚWKZ zwrócił się do Muzeum z prośbą o użyczenie powierzchni do przechowania zabytków pochodzących z badań prowadzonych na stanowiskach osadniczych i hutniczych okresu wpływów rzymskich w dorzeczu Kamiennej, będących w posiadaniu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach (dalej: WUOZ). W piśmie ŚWKZ stwierdził, że materiał zabytkowy jest spakowany w pudła kartonowe, a po jego zinwentaryzowaniu przez oddelegowanego pracownika WUOZ będzie przekazany w depozyt, a w przyszłości na własność do Muzeum.
Zgodę na użyczenie powierzchni magazynowej do przechowania zabytków, o których wyżej mowa wyraził ówczesny dyrektor Muzeum Włodzimierz Szczałuba w piśmie z dnia 11 grudnia 2017 r. (znak: AR.403.29.2017), deklarując jednocześnie przejęcie zabytków w formie depozytu lub na własność Muzeum po ich uprzednim zinwentaryzowaniu.

(akta kontroli str. 526-527)

[7] Archeologiczne Zdjęcie Polski.
[8] Po 30 pozycji (opakowań) zawierających muzealia archeologiczne oraz zabytki archeologiczne przyjęte w depozyt Muzeum.
[9] Znak: ZATiRA.IA.5141.25.2017.

Do szczegółowych oględzin wytypowano (według osądu kontrolerów) 23 pozycje (kartony), w których przechowywane są zabytki archeologiczne przekazane do Muzeum w dniach 17 stycznia i 9 kwietnia 2018 r. przez ŚWKZ na tymczasowe ich przechowanie, z tego 10 pozycji ujętych w protokole przekazania z 17 stycznia 2018 r. i 13 pozycji w protokole przekazania z 9 kwietnia 2018 r.
W wyniku oględzin ustalono, że:

a) według danych zawartych w protokole z dnia 17 stycznia 2018 r. ŚWKZ przekazał 791 kartonów, w których umieszczono zabytki archeologiczne odkryte podczas badań przeprowadzonych w latach 1960-2002 na terenie 30 miejscowości. Sprawdzono zgodność liczby kartonów wykazanych w protokole z liczbą kartonów znajdujących się na regałach w zakresie dotyczącym 10 pozycji. W przypadku wszystkich wytypowanych pozycji liczba kartonów wykazanych w protokole wynosiła 113 i była zgodna z liczbą kartonów znajdujących się na regałach;

b) według danych protokołu z dnia 9 kwietnia 2018 r. wykazano w pozycji „podsumowanie", że ŚWKZ przekazał ogółem 812 pudeł/kartonów, zawierających zabytki archeologiczne odkryte podczas badań przeprowadzonych na terenie 147 obszarów AZP.
W wyniku podliczenia (zsumowania) przez kontrolerów NIK poszczególnych wierszy w kolumnie „Ilość pudeł" w protokole przekazania zabytków stwierdzono, że liczba pudeł wynosiła 818, tj. o sześć więcej niż wykazano to w podsumowaniu. Analogicznie sprawdzono zgodność liczby kartonów wykazanych w protokole z liczbą kartonów znajdujących się na regałach w zakresie dotyczącym 13 pozycji. W przypadku poszczególnych 10 wytypowanych pozycji, liczba kartonów wykazanych w protokole była zgodna z liczbą kartonów znajdujących się na regałach i wynosiła ogółem 80 kartonów.

(akta kontroli str. 528-537)

Kamil Kaptur, archeolog przyjmujący w dniu 9 kwietnia 2018 r. ww. zabytki na przechowanie wyjaśnił: (…) *nie zwróciłem uwagi na fakt, który został stwierdzony w wyniku kontroli NIK, że w załączonym do protokołu przekazania zestawieniu faktyczna liczba pudeł wynosiła 818 zamiast 812 jak wykazano w podliczeniu zestawienia*.

(akta kontroli str. 606)

W protokole z dnia 17 stycznia 2018 r. dokumentującym przekazanie Muzeum przez ŚWKZ na przechowanie zabytków archeologicznych ze zbiorów WUOZ określono termin planowanego przechowania oraz ich zinwentaryzowania do 31 grudnia 2018 r., a w protokole z dnia 9 kwietnia 2018 r. – do 31 grudnia 2019 r.

Do dnia kontroli NIK (tj. do 10 maja 2019 r.) przekazane do Muzeum zabytki na przechowanie przez ŚWKZ protokołem z dnia 17 stycznia 2018 r. (z terminem ich przechowania do 31 grudnia 2018 r.) nie zostały zinwentaryzowane i w dalszym ciągu znajdują się w magazynie Muzeum. ŚWKZ nie wydał także decyzji o przekazaniu tych zabytków w depozyt Muzeum.

(akta kontroli str. 530-537)

Pismem z dnia 13 maja 2019 r. p.o. Dyrektor Muzeum Ewa Działowska zwróciła się do ŚWKZ o informację, (…) *jakie ŚWKZ planuje dalsze działania w sprawie zabytków archeologicznych, które przekazał czasowo, do 31 grudnia 2018 r., do Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim*.
W piśmie p.o. Dyrektor Muzeum podtrzymała wolę przyjęcia zabytków, o których wyżej mowa w depozyt Muzeum.

(akta kontroli str. 538-539)

ŚWKZ pismem z dnia 31 maja 2019 r. poinformowała Muzeum, że (…) *w trakcie pierwszego etapu inwentaryzowania zbiorów archeologicznych wynikły kwestie dotyczące części składu rzeczowego zbiorów, które mogą nie mieć charakteru zabytku archeologicznego.* (…) *W związku z tym uzupełnienie i korekta inwentarza nastąpi najpóźniej do połowy czerwca br. Niezwłocznie po dokonaniu korekty zostanie wydana decyzja ŚWKZ o przekazaniu zabytków w depozyt Muzeum.*

(akta kontroli str. 627)

1.7. Ostatnia komisyjna kontrola zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów (dalej: inwentaryzacja zbiorów), o której mowa w § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach[10] (dalej: rozporządzenie w sprawie ewidencjonowania) odbyła się na podstawie zarządzenia nr 7/2014 dyrektora Muzeum z dnia 11 lutego 2014 r.

W wyniku inwentaryzacji zakończonej sporządzeniem protokołu z dnia 27 marca 2015 r. dokonano m.in. spisu zbiorów archeologicznych; komisja inwentaryzacyjna stwierdziła brak 11 zabytków archeologicznych.
Komisja ustaliła, że trzy zabytki Muzeum wypożyczyło Instytutowi Fizyki ówczesnej Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach dla potrzeb prowadzonych badań. Zabytki zostały zwrócone Muzeum w dniu 19 listopada 2015 r.
Muzeum powiadomiło Prokuraturę Rejonową w Ostrowcu Świętokrzyskim o braku ośmiu zabytków. W dniu 16 lipca 2012 r. prokurator zatwierdził postanowienie Policji o umorzeniu dochodzenia wobec niewykrycia sprawcy bądź sprawców przestępstwa.

Według oświadczenia głównego inwentaryzatora Muzeum, kolejna inwentaryzacja zbiorów archeologicznych planowana jest w 2020 r.

(akta kontroli str. 543-557)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Według stanu na dzień 24 maja 2019 r. w *Księdze depozytów* nie zaewidencjonowano przekazanych w depozyt Muzeum zabytków archeologicznych wykazanych ogółem w 516 pozycjach na podstawie następujących decyzji:

– ŚWKZ, Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków nr 2/2019.C z dnia 26 marca 2019 r. dotyczącej zabytków archeologicznych (z wyłączeniem szczątków ludzkich) wykazanych ogółem w 223 pozycjach, pochodzących z badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie gmin:
  a) Bałtów: wymienione w 21 pozycjach;
  b) Staszów: zabytki wydzielone – 4 pozycje, zabytki masowe – 127 pozycji, inwentarz próbek – 20 pozycji;
  c) Osiek: zabytki wydzielone – 8 pozycji, zabytki masowe – 53 pozycje.

  (akta kontroli str. 563-580)

– ŚWKZ nr 3329/2019 z dnia 17 kwietnia 2019 r. dotyczącej zabytków archeologicznych wykazanych ogółem w 95 pozycjach, pochodzących z badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie miejscowości:
  a) Nietulisko Duże: zabytki masowe wymienione w 67 pozycjach, zabytki wydzielone – 7 pozycji;
  b) Ostrowiec Świętokrzyski (Kirkut): zabytki wydzielone – 9 pozycji, zabytki masowe – 12 pozycji.

  (akta kontroli str. 581-598)

[10] Dz. U. Nr 202, poz. 2073.

– ŚWKZ nr 3330/2019 z dnia 17 kwietnia 2019 r. dotyczącej zabytków archeologicznych wykazanych ogółem w 46 pozycjach, pochodzących z badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie stanowisk zlokalizowanych w ramach obszaru AZP 92-57.

(akta kontroli str. 599-603)

– ŚWKZ nr 3334/2019 z dnia 18 kwietnia 2019 r. dotyczącej zabytków archeologicznych wykazanych ogółem w 152 pozycjach, pochodzących z badań archeologicznych przeprowadzonych na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego – Częstocic, w tym zabytki masowe wymienione w 140 pozycjach, zabytki wydzielone – 12 pozycji.

(akta kontroli str. 496-514)

Niezaewidencjonowanie w *Księdze depozytów* ww. zabytków stanowiło naruszenie obowiązku określonego w § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania.

Barbara Dzioba, Główny inwentaryzator wyjaśniła, że po otrzymaniu informacji od pracowników działu Archeologii o przekazaniu w depozyt Muzeum ww. zabytków archeologicznych, podjęła wspólnie z nimi decyzję, że nie będzie rejestrowała tych zabytków w *Księdze depozytów*, ze względu na brak wewnętrznych przepisów regulujących ewidencjonowanie zabytków archeologicznych.

(akta kontroli str. 607-610)

2. Muzeum nierzetelnie sporządziło sprawozdania K-02 według stanu na koniec 2017 r. i 2018 r., gdyż w wierszu nr 3 (*liczba pozycji inwentarzowych*) Działu 2. (*Zbiory muzealne, okazy żywe)*, w kolumnie nr 3 (*Archeologia*) wykazano, że Muzeum posiadało w depozycie zabytki archeologiczne wpisane do *Księgi depozytów* w 12 152 pozycjach inwentarzowych, zamiast w 1016.

W wyniku oględzin stwierdzono, że *Księga* zawiera wpisy o zabytkach archeologicznych przekazanych do Muzeum w depozyt na podstawie decyzji ŚWKZ nr 2592/2016 z dnia 22 grudnia 2016 r. zamieszczone w 1016 *pozycjach inwentarzowych* (od pozycji nr 44 do pozycji nr 1059). Natomiast liczba 12 152 nie dotyczyła *liczby pozycji inwentarzowych*, a wyrażała liczbę zabytków, którą należało wykazać w wierszu nr 4 (*liczba w sztukach*) sprawozdania K-02 i co uczyniono.

Barbara Dzioba, Główny inwentaryzator, odpowiedzialna za sporządzanie sprawozdań K-02 wyjaśniła, że wadliwe sporządzenie tych sprawozdań, w pozycjach dotyczących wpisu o liczbie *pozycji inwentarzowych* zabytków archeologicznych przyjętych w depozyt, wynikało z jej przeoczenia.

(akta kontroli str. 562)

3. Sposób zaewidencjonowania w *Księdze depozytów* zabytków archeologicznych w 1016 pozycjach (od pozycji 44 do pozycji 1059) uniemożliwiał porównanie zapisów w tej *Księdze* z liczbą tych zabytków wykazaną w sprawozdaniu K-02. Stwierdzono bowiem brak ilościowego ich podsumowania w *Księdze*, z podziałem na zabytki masowe i wydzielone.

(akta kontroli str. 236-239)

4. W Muzeum nie wpisano do *Księgi depozytów* 52 zabytków spośród 307 zabytków archeologicznych objętych szczegółowym badaniem (17%), co było niezgodne z obowiązkiem określonym w § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania.

(akta kontroli str. 515-525)

Główny inwentaryzator Barbara Dzioba wyjaśniła: *52 zabytki z depozytu nie zostały wpisane do księgi depozytów z powodu nieprzekazania mi przez pracowników*

działu archeologii stosownych decyzji Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach.

(akta kontroli str. 526)

Artur Jedynak i Kamil Kaptur, archeolodzy zatrudnieni w Muzeum wyjaśnili, że na skutek przeoczenia wynikającego z natłoku bieżących obowiązków nie przekazali głównemu inwentaryzatorowi decyzji wydanych przez ŚWKZ o przekazaniu zabytków w depozyt.

(akta kontroli str. 560-561)

5. W Muzeum nieprawidłowo wpisano do *Księgi ruchu muzealiów* 88 zabytków (innych niż archeologiczne) znajdujących się w depozycie, które nie były jego własnością, z tego:

- 27 zabytków wypożyczonych z Muzeum Narodowego w Kielcach, z których 22 zabytki (z działu sztuki ludowej) Muzeum przechowywało w okresie od 16 listopada 2017 r. do 1 lutego 2018 r. a pięć (z działu historii) – od 5 września 2013 r. do czasu niniejszej kontroli NIK (termin wypożyczenia zabytków – do 8 listopada 2019 r.);
- 61 zabytków (z działu etnograficznego) wypożyczonych z Muzeum Lubelskiego w Lublinie i przechowywanych w Muzeum w okresie od 20 listopada 2017 r. do 2 lutego 2018 r.

(akta kontroli str.236-239)

W *Księdze ruchu muzealiów* ewidencjonuje się muzealia, tj. zabytki będące własnością Muzeum i wypożyczane przez Muzeum innym podmiotom. Wymienione zabytki powinny być zaewidencjonowanie w *Księdze depozytów* Muzeum, zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie ewidencjonowania.

Skutkiem powyższej nieprawidłowości było niewykazanie w sprawozdaniach K-02 sporządzonych w okresie objętym kontrolą[11] 88 zabytków przyjętych w depozyt Muzeum. Główny inwentaryzator Muzeum Barbara Dzioba, odpowiedzialna za prowadzenie księgi depozytów i księgi ruchu muzealiów oraz za sporządzanie sprawozdań K-02 wyjaśniła: *omyłkowo wpisywałam do księgi ruchu muzealiów, a nie do księgi depozytów zabytki wypożyczone z innych muzeów do Muzeum. (…) Przejmując obowiązki głównego inwentaryzatora kontynuowałam praktykę wpisywania nowo wypożyczonych obiektów z innych muzeów do księgi ruchu muzealiów. Skutkiem powyższej pomyłki był również fakt, że obiekty wypożyczone nie wykazywałam w sprawozdaniach K-02, jako depozyty*.

(akta kontroli str. 203-235, 240)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Ocenę uzasadniają stwierdzone powyższe nieprawidłowości polegające w szczególności na: niezaewidencjonowaniu w *Księdze depozytów* 516 pozycji zabytków archeologicznych przekazanych w depozyt Muzeum na podstawie decyzji ŚWKZ, 88 zabytków wypożyczonych z innych muzeów oraz 52 zabytków archeologicznych spośród 307 zabytków objętych szczegółowym badaniem (17%), a także nierzetelnym sporządzeniu sprawozdania K-02 według stanu na koniec 2017 r. i 2018 r.

[11] Za lata 2017 i 2018.

2. Działania podejmowane przez Muzeum w celu zapewnienia bezpieczeństwa zabytkom archeologicznym

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2.1. W kontrolowanym okresie Muzeum, zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane[12], prowadziło książki dla wchodzących w skład Muzeum obiektów budowlanych, tj. oddzielnie dla budynku Pałacu Wielopolskich w Ostrowcu Świętokrzyskim – Częstocicach i budynku Muzeum w miejscowości Sudół 135a. Książki zawierały wpisy świadczące, że obiekty poddawane były rocznym oraz pięcioletnim kontrolom stanu technicznego przez osoby uprawnione, w zakresie określonym w art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2.

Budynek Muzeum w Częstocicach został wyłączony z eksploatacji na okres od 1 stycznia 2018 r. do końca 2020 r., w związku z prowadzonym remontem. Podczas przeprowadzonej 14 listopada 2018 r. rocznej kontroli stanu technicznego obiektu zlokalizowanego w miejscowości Sudół stwierdzono pęknięcia i uszkodzenia części budynku obsługi ruchu turystycznego (szczególnie klatka schodowa, pomieszczenia biurowe przewodników oraz pomieszczenie kasy). Ponadto stwierdzono uszkodzenia powłok malarskich i tynków oraz posadzek i podłóg, a także wadliwe odprowadzanie wody opadowej z rur spustowych. W protokole z przeglądu określono usunięcie usterek jako „pilne".

(akta kontroli str. 241-298)

P.o. Dyrektor Muzeum Ewa Działowska wyjaśniła, że wymienione wyżej usterki zostały usunięte we własnym zakresie przez pracowników gospodarczych Muzeum, a do prac wykorzystano materiały i farby z pozostałości magazynowych bądź kupiono nowe.

(akta kontroli str. 299)

W okresie objętym kontrolą w Muzeum nie były przeprowadzane kontrole przez organy nadzoru budowlanego i Państwową Straż Pożarną.

(akta kontroli str. 300-301)

2.2. Do składowania zabytków archeologicznych w Muzeum wykorzystywano znajdujące się na parterze budynku pomieszczenie magazynowe (oznaczone nr 5) o powierzchni 51,5 m^2. W pomieszczeniu znajdowało się 18 metalowych przesuwnych regałów[13] zajmujących powierzchnię 36 m^2, co stanowi 70% ogółem powierzchni magazynu. Łączna kubatura 18 regałów umożliwiających składowanie zabytków i innych materiałów wynosiła 75,6 m^3, z tego:

a) na czterech regałach o kubaturze 16,8 m^3 (tj. 22% kubatury ogółem 18 regałów) składowano zabytki archeologiczne, w tym:
   - depozyty pochodzące z prowadzonych badań własnych oraz depozyty pozyskane;
   - muzealia archeologiczne;
   - obiekty archeologiczne wykazane w księdze materiałów pomocniczych;
   - materiał do badań nad pochodzeniem surowców krzemiennych (litoteka);
b) siedem regałów o kubaturze 29,4m^3 (39%) zajmowały zabytki archeologiczne przekazane do Muzeum przez ŚWKZ na tymczasowe ich przechowanie;
c) pozostałe siedem regałów o łącznej kubaturze 29,4m^3 (39%) pozostawało do zagospodarowania.

Zabytki składowane były w papierowych kartonach i plastikowych opakowaniach, opatrzonych papierowymi metrykami.

[12] Dz. U. z 2018 r. poz. 1202, ze zm.

[13] 18 regałów przesuwanych ręcznie (w tym: 8 podwójnych oraz dwa pojedyncze), z których każdy składa się z trzydziestu półek.

Pomieszczenie magazynowe było wyposażone w gaśnicę, urządzenia do ogrzewania i wentylacji oraz czujnik ruchu.
Drzwi wejściowe do pomieszczenia magazynu były typowymi drzwiami wewnętrznymi (niewzmocnione) wyposażonymi w jeden zamek typu „yale". Drzwi i futryna nie posiadały oznak wskazujących na ich plombowanie.
Okna pomieszczenia nie były wyposażone w szyby antywłamaniowe lub kraty, a także nie posiadały zabezpieczeń elektronicznych, np. czujników oznajmujących o ich otwarciu. Okna znajdowały się na południowej elewacji budynku od strony parkingu. Obszar ten był monitorowany kamerą umieszczoną na słupie oświetleniowym. Dostęp (klucz) do pomieszczenia magazynu posiadało dwóch archeologów (kustoszów) zatrudnionych w Muzeum.

(akta kontroli str. 467-468)

P.o. Dyrektor Muzeum Ewa Działowska wyjaśniła: *W budynku znajduje się system telewizji dozorowanej, dzięki któremu jest zapewniona identyfikacja osób wchodzących do Muzeum, a także obserwacja i ewentualna rejestracja zdarzeń na terenie Muzeum, w tym również w pobliżu magazynu archeologicznego nr 5 jak również w korytarzu, gdzie znajduje się magazyn. W godzinach nocnych jest zapewniona dodatkowo ochrona ze strony firmy ochroniarskiej. Wydałam również polecenie, aby zakupić dodatkowy zamek do drzwi magazynu nr 5, który niezwłocznie zostanie zainstalowany oraz nakazałam plombować pomieszczenie*.

(akta kontroli str. 558-559)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 24 maja 2019 r. stwierdzono, że drzwi wejściowe do magazynu nr 5 zostały wyposażone w zamek antywłamaniowy oraz w plombę umożliwiającą jej wielokrotne używanie.

(akta kontroli str. 604)

2.3. Muzeum nie jest ujęte w ewidencji obiektów podlegających obowiązkowej ochronie, o której mowa w art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia[14].
Według planu ochrony obiektów Muzeum zlokalizowanych w Sudole[15], stan zabezpieczeń elektronicznych, mechanicznych, jak również istniejąca organizacja ochrony Muzeum „jest dostateczna".

(akta kontroli str. 302-310)

2.4. W kontrolowanym okresie w Muzeum przeprowadzano coroczny komisyjny przegląd stanu zabezpieczeń budowlanych i mechanicznych, w tym sprawdzenie kompletności kluczy, o którym mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 września 2014 r. w sprawie zabezpieczania zbiorów muzeum przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem grożącym ich zniszczeniem lub utratą[16] (dalej: rozporządzenie w sprawie zabezpieczania). W protokołach z przeglądów nie formułowano zaleceń w zakresie poprawy stanu zabezpieczeń obiektów Muzeum.

(akta kontroli str. 311-313)

Muzeum przeprowadzało coroczną analizę stanu zabezpieczenia obiektów przed pożarem, kradzieżą i innym niebezpieczeństwem (z uwzględnieniem ustaleń dokonanych w trakcie przeglądów), o której mowa w § 15 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania. Analizy nie zawierały zaleceń.

(akta kontroli str. 314-332)

[14] Dz. U. z 2018 r. poz. 2142, ze zm.
[15] Pałac Wielopolskich – budynek Muzeum w Ostrowcu Świętokrzyskim jest w trakcie remontu, a wszystkie zbiory przeniesiono do budynków w Sudole.
[16] Dz. U. poz. 1240.

2.5. Według § 30 ust. 1 i 3 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania, ewakuację zbiorów w razie powstania zagrożenia realizuje się na podstawie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji, którą należy aktualizować nie rzadziej, niż co dwa lata.
Dyrektor Muzeum nie opracował ww. instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji.
(akta kontroli str. 333)

2.6. Dyrektor Muzeum nie opracował planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, o którym mowa w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych[17] (dalej: rozporządzenie w sprawie ochrony zabytków).
(akta kontroli str. 333)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dyrektor Muzeum nie opracował instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, co stanowiło naruszenie § 30 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania.
2. Dyrektor Muzeum nie opracował planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, wymaganego § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków.

Nieprawidłowości w powyższym zakresie stwierdzono po raz pierwszy w trakcie poprzedniej kontroli NIK dotyczącej ochrony zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych (R/16/004)[18].
W wystąpieniu pokontrolnym NIK wnioskowała o opracowanie ww. dokumentów, czego do dnia niniejszej kontroli nie wykonano, pomimo deklaracji złożonej przez Dyrektora Muzeum w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne[19], że instrukcja przygotowania zbiorów do ewakuacji oraz plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych zostaną opracowane w terminie do końca czerwca 2018 r.
(akta kontroli str. 441-466)

P.o. Dyrektor Muzeum Ewa Działowska wyjaśniła: (…) *Z powodu dużego nawału prac od momentu objęcia przeze mnie stanowiska p.o. Dyrektora nie miałam wiedzy, że Muzeum nie posiada instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji oraz planu ochrony na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.* Stwierdziła, że dopiero w wyniku niniejszej kontroli NIK dowiedziała się o ich braku i podjęła niezwłoczne działania w celu ich opracowania.
Ponadto wyjaśniła: (…) *Po objęciu przeze mnie stanowiska p.o. dyrektora zapoznałam się z wynikami kontroli, ale z powodu nawału prac odłożyłam przygotowanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji oraz planu ochrony na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych na późniejszy termin. W trakcie niniejszej kontroli NIK powołałam zarządzeniem nr 3/2019 z dnia 1 kwietnia 2019 r. zespół do opracowania instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji. Natomiast, jeśli chodzi o plan ochrony na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, w chwili obecnej trwają rozmowy z osobą, której Muzeum zleci przygotowanie tego planu*.
(akta kontroli str. 334, 540-542)

[17] Dz. U. Nr 212, poz. 2153.
[18] Wystąpienie pokontrolne z 20 kwietnia 2017 r. znak: LKI.411.003.02.2016.
[19] Pismo znak: AT.0910.4.2018 z 26 marca 2018 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

Ocenę uzasadniają stwierdzone powyższe nieprawidłowości polegające na nieopracowaniu instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia oraz nieopracowaniu planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

OBSZAR

3. Realizacja wniosków i zaleceń sformułowanych po kontrolach przeprowadzonych w Muzeum przez NIK, właściwe organy ds. ochrony zabytków oraz przez inne uprawnione organy i inspekcje

Opis stanu faktycznego

NIK przeprowadziła w Muzeum dwie kontrole: nr S/12/011 – *Funkcjonowanie Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim*[20] oraz nr R/16/004 – *Ochrona zabytków archeologicznych odkrytych w związku z realizacją inwestycji budowlanych*.

3.1. Muzeum zrealizowało wniosek pokontrolny dotyczący podjęcia działań w celu uregulowania statusu zbiorów archeologicznych przechowywanych wówczas w Muzeum bez podstawy prawnej, sformułowany po kontroli S/12/011. Zabytki te odkryto podczas badań archeologicznych prowadzonych przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie.

Na podstawie decyzji ŚWKZ nr 2607/2017 z dnia 8 lutego 2017 r. zabytki zostały przekazane w dniu 25 października 2017 r. na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego w depozyt do Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie.

(akta kontroli str. 335-440)

3.2. W wystąpieniu pokontrolnym po kontroli nr R/16/004 NIK przedstawiła osiem wniosków, z których do czasu niniejszej kontroli, cztery zostały zrealizowane[21].

(akta kontroli str. 469-514)

3.3. W okresie objętym kontrolą w Muzeum inne organy i instytucje przeprowadziły pięć kontroli (w 2017 r. – jedną, w 2018 r. – cztery). Zakres tych kontroli nie obejmował zagadnień związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, w tym archeologicznymi.

W 2019 r. Muzeum nie było kontrolowane.

Generalny Konserwator Zabytków oraz Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków nie przeprowadzały w Muzeum kontroli w okresie objętym kontrolą.

(akta kontroli str. 300-301)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Po kontroli nr R/16/004 NIK wnioskowała o wykonanie ośmiu wniosków pokontrolnych, z których do czasu niniejszej kontroli trzy nie zostały zrealizowane, dotyczące:

– rzetelnego sporządzania sprawozdań K-02 z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej, w zakresie danych dotyczących stanu znajdujących się w depozycie Muzeum zabytków archeologicznych, będących własnością Skarbu Państwa (wniosek nr 3);

[20] Wystąpienie pokontrolne z 4 czerwca 2013 r. znak: LKI-4112-06-01/2012.

[21] Wnioski oznaczone numerami: 2, 4, 6 i 8.

– opracowania instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, zgodnie z § 30 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania (wniosek nr 5);
– opracowania planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków (wniosek nr 7).

Wniosek (nr 1) dotyczący opracowania instrukcji regulującej w sposób przejrzysty tryb i procedurę przyjmowania i ewidencjonowania zabytków archeologicznych oraz rzetelne ich ewidencjonowanie w *Księdze Depozytów* Muzeum, zrealizowano w niepełnym zakresie.

(akta kontroli str. 11-15, 441-466)

Szczegółowy opis ustaleń dotyczących niezrealizowania ww. wniosków pokontrolnych zamieszczono w obszarach nr 1 i 2 wystąpienia pokontrolnego.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie niezrealizowanie w ogóle trzech wniosków oraz niepełną realizację jednego wniosku, spośród ośmiu wniosków pokontrolnych sformułowanych po przeprowadzonej przez NIK kontroli R/16/004.

4. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

1. NIK zwraca uwagę na ogólnikową treść zapisów użytych w *Instrukcji Pozyskiwania Eksponatów do Zbiorów Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim*[22] wprowadzonej zarządzeniem Dyrektora nr 6/2017 z dnia 8 maja 2017 r., a odnoszących się do zabytków archeologicznych.
   Zapisy *Instrukcji* użyte w tych działach, pomimo że odzwierciedlają istotę uregulowań zawartych w art. 35 ust. 3-6 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, to nie określają jednoznacznych zasad postępowania właściwych komórek organizacyjnych oraz pracowników, w przypadku przyjmowania przez Muzeum zabytków archeologicznych, zarówno w formie depozytu, jak i do inwentarza (na własność Muzeum).
   (dowód: akta kontroli str. 11-15)
2. Zdaniem NIK wszystkie stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości uzasadniają potrzebę podjęcia działań w celu zapewnienia funkcjonowania w pełni skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w zakresie ochrony zabytków, w tym archeologicznych oraz opieki nad tymi zabytkami.

Zgodnie ze standardami kontroli zarządczej[23], zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności powinien być określony dla każdego pracownika. Procedury wewnętrzne, instrukcje, wytyczne, dokumenty określające zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników i inne dokumenty wewnętrzne stanowią dokumentację systemu kontroli zarządczej (standardy nr 3 i 10).

[22] Dotyczy zapisów Instrukcji użytych w następujących działach: *V Procedura przyjęcia zabytku archeologicznego* oraz *VI Procedura pozyskiwania obiektów pochodzących z badań własnych*.
[23] Określonymi w Komunikacie Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84).

Wnioski

1. Rzetelne ewidencjonowanie w *Księdze Depozytów* zabytków przyjętych w depozyt Muzeum, w tym zabytków archeologicznych, będących własnością Skarbu Państwa.
2. Rzetelne sporządzanie sprawozdań K-02 z działalności muzeum i instytucji paramuzealnej, w zakresie danych o liczbie zabytków znajdujących się w depozycie Muzeum.
3. Wykazywanie w Dziale 2. – *Zbiory muzealne, okazy żywe,* w wierszu nr 3 – *liczba pozycji inwentarzowych*, w kolumnie nr 3 – *Archeologia* sprawozdania K-02 prawidłowych danych o liczbie pozycji inwentarzowych zabytków archeologicznych przyjętych w depozyt Muzeum, zgodnej z danymi *Księgi depozytów*.
4. Opracowanie instrukcji przygotowania zbiorów do ewakuacji na wypadek powstania zagrożenia, zgodnie z § 30 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zabezpieczania.
5. Opracowanie planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ochrony zabytków.

5. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, lipca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

p.o. Wicedyrektor
Tadeusz Mikołajewicz

.....
podpis

Kontrolerzy:

Mirosław Woźniak
Doradca ekonomiczny

.....
podpis

Zbigniew Majewski
Główny specjalista kp.

.....
podpis